

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι τύποι των εκθέσεων

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ισχύοντος εξεταστικού συστήματος, όταν ο μαθητής και η μαθήτρια καλείται να γράψει έκθεση θα πρέπει να λάβει υπόψη του: α) τα ζητούμενα του θέματος αλλά και β) επικοινωνιακό πλαίσιο, δηλαδή της περιστάσεις και το σκοπό για τον οποίο γράφει. Είναι δυνατό, λοιπόν, να του ζητηθεί να γράψει: α) έκθεση δοκιμακού τύπου, αποδεικτικό δοκίμιο, β) ομιλία- λόγο, γ) επιστολή, δ) άρθρο.

ΔΟΚΙΜΙΟ

- ⇒ Δεν υπάρχουν ιδιαίτερα επικοινωνιακά δεδομένα που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας. Γράφουμε σε γ' ενικό, γ' πληθυντικό ή α' πληθυντικό.
- ⇒ Στόχος είναι η πειθώ, η απόδειξη μιας θέσης. Άρα επικρατεί η αναφορική (λογική- κυριολεκτική χρήση της γλώσσας).
- ⇒ Για τον ίδιο λόγο κάνουμε κυρίως χρήση λογικών επιχειρημάτων και τεκμηρίων και δεν στοχεύουμε τόσο στο συναίσθημα των δεκτών.
- ⇒ Επιτρεπτή (αλλά όχι υποχρεωτική) είναι η χρήση τίτλου
- ⇒ Δομή: Πρόλογος = εισαγωγή στο θέμα/ διατύπωση της θέσης που μας ζητούν να αποδείξουμε¹.

Κύριο θέμα = αποδεικτικό υλικό/ επιχειρηματολογία

Επίλογος= ανακεφαλαίωση/ επαναδιατύπωση θέσης/ συμπέρασμα/
επισήμανση μιας πρότασης...

¹ Η διατύπωση της θέσης μπορεί να γίνει στον πρόλογο ή, σωστότερα, σε μία μεταβατική παράγραφο ανάμεσα στον πρόλογο και το κύριο θέμα

ΑΡΘΡΟ

Όταν παρουσιάζουμε την έκθεση μας σαν άρθρο (= δημοσίευμα σε σχολική εφημερίδα ή περιοδικό, σε πολιτική ή τοπική εφημερίδα) θα πρέπει να έχουμε στο νου μας τα παρακάτω:

- ⇒ Το κείμενο μας θα πρέπει να έχει έναν τίτλο. Αυτός ανάλογα με το περιεχόμενο του κειμένου μπορεί να είναι ουδέτερος, καυστικός, επιδοκιμαστικός ή αποδοκιμαστικός, κυριολεκτικός ή μεταφορικός. Οποσδήποτε, όμως, πρέπει να είναι σύντομος και με επιγραμματική διατύπωση. Στόχος του είναι να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Συχνά αποτελείται από ατελείς προτάσεις με απουσία ρήματος. Στον τίτλο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κατάλληλα σημεία στίξης για να προσδώσουμε σχόλιο (π.χ. εισαγωγικά → ειρωνεία/ αποσιωπητικά → συγκίνηση, αμηχανία). Μπορούμε, τέλος, να διατυπώσουμε τον τίτλο με τη μορφή ερώτησης.
- ⇒ Επικρατεί η αναφορική λειτουργία του λόγου, όπως και στο αποδεικτικό δοκίμιο, γιατί αποβλέπει στην πείθω.
- ⇒ Στην εισαγωγή συνήθως αναφέρεται ένα επίκαιρο γεγονός το οποίο στάθηκε η αφετηρία του συγκεκριμένου άρθρου (**αφόρμηση από γεγονός της επικαιρότητας**) και να διατυπώσω **γενικότερες απόψεις, κρίσεις προβληματισμούς** γύρω από το ζήτημα αυτό.
- ⇒ Το θέμα και η θέση μας διατυπώνεται με σαφήνεια στον πρόλογο ή σε μια μεταβατική παράγραφο μετά από αυτόν. Ακολουθεί η στήριξη της κυρίας ιδέας στον κύριο μέρος του άρθρου και στον επίλογο εξάγονται τα συμπεράσματα ή υποβάλλεται μία γενική πρόταση-λύση (πάντα με αναφορά στο γεγονός που υπήρξε αφορμή του άρθρου)
- ⇒ Το ύφος είναι σοβαρό και επιμελημένο, καθώς σε αυτό αναλύεται ένα κοινωνικό πρόβλημα

ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

(ανακοίνωση, ομιλία, διάλεξη εισήγηση)

Εκφωνείται σε συνέδριο, ημερίδα, εκδήλωση που διοργανώνει το σχολείο, ο δήμος, κάποιος πολιτιστικός φορέας, στη βουλή των εφήβων κτλ

Συνήθως ζητείται από τον μαθητή και την μαθήτρια να υποδυθεί ρόλους που ταιριάζουν στην μαθητική του ιδιότητα:

π.χ. να εκφωνήσει λόγο ως εκπρόσωπος του μαθητικού συμβουλίου, ως μέλος της βουλής των εφήβων, ως απλώς μαθητής/μαθήτρια, ως άτομο που συμμετέχει σε πολιτιστικό φορέα της περιοχής του/της, ως μέλος μαθητικής ομάδας που ασχολείται με ένα κοινωνικό θέμα κτλ.

Όμως μπορεί να ζητηθεί από τον μαθητή και την μαθήτρια να υποδυθεί ρόλους άσχετους με την ιδιότητα του π.χ. να εκφωνήσει λόγο ως πολιτικός ηγέτης ή ως μέλος μιας ανθρωπιστικής οργάνωσης.

Θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας τα εξής βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

- ⇒ **Προσφώνηση:** ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση, η προσφώνηση αυτή μπορεί να είναι σε επίσημο ή οικείο ύφος (π.χ. *Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες/ Αγαπητοί γονείς και κηδεμόνες/ Αγαπητοί καθηγητές και καθηγήτριες/ Αγαπητοί φίλοι και φίλες/ Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι/ Αγαπητό ακροατήριο/ Αγαπητοί σύνεδροι/ Αγαπητοί συμπολίτες και συμπολίτισσες/ Ελληνίδες/ Έλληνες...*)
- ⇒ Στην αρχή της ομιλίας μου αναφέρομαι γενικά στο θέμα της εκδήλωσης, στα πλαίσια της οποίας εντάσσεται και η ομιλία μου, κι εκφράζω τις ευχαριστίες μου προς τους διοργανωτές για την πρόσκληση.
- ⇒ Στη συνέχεια αναφέρομαι και αναπτύσσω πιο συγκεκριμένα στο θέμα της δικής μου ομιλίας
- ⇒ Χρησιμοποιώ φράσεις που τονίζουν την πορεία της σκέψης μου, όπως: *ας προσπαθήσουμε πρώτα να ανιχνεύσουμε τα αίτια που οδηγούν σε αυτή την κατάσταση, από τα παραπάνω κατανοούμε ότι..., ο καθένας λοιπόν θα*

αναρωτιέται αν υπάρχει τρόπος αντιμετώπισης της κατάστασης, κλείνοντας θα πρέπει να θυμηθούμε ότι....

⇒ Προσπαθούμε να ταυτιστούμε με το κοινό, ώστε να εξασφαλίσουμε την εύνοια και την αποδοχή του με φράσεις όπως: *τα λόγια αυτά νομίζω πως εκφράζουν τις απόψεις των περισσότερων από εσάς, θα συμφωνούσατε, νομίζω μαζί μου στο ότι... κ.τ.λ.*

⇒ **Αποφώνηση:** Ευχαριστώ για την προσοχή σας/ Ευχαριστώ που με ακούσατε/ Σας ευχαριστώ

Τα βασικά στοιχεία, λοιπόν, μιας ομιλίας έχουν ως εξής:

	ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ -ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΜΟΡΦΗΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	A. Χαιρετισμός προς το ακροατήριο B. ⇒ ευχαριστίες προς το ακροατήριο και τους διοργανωτές ⇒ αναφορά στην αφορμή της εκδήλωσης (αν δίνεται) ⇒ δήλωση της ιδιότητας του ομιλητή/ομιλήτριας ⇒ ανακοίνωση του θέματος της ομιλίας	Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες/ συνάδελφοι και συναδέλφισσες/ συμπολίτες και συμπολίτισσες/ κυρίες και κύριοι, α. Κατ'αρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εσάς που με την παρουσία σας σήμερα εδώ τιμάται την εκδήλωσή μας και δείχνετε έμπρακτα το ενδιαφέρον σας για τα θέματα που μας απασχολούν. Επίσης, να ευχαριστήσω τους διοργανωτές της εκδήλωσης που μου δίνουν την ευκαιρία να εκφράσω ενώπιόν σας της σκέψεις μου σχετικά με... β. Συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ με αφορμή...(π.χ. την παγκόσμια ημέρα του περιβάλλοντος). Αξιοποιώντας την ευκαιρία που μου δίνεται, θα ήθελα κι εγώ να διατυπώσω κάποιες σκέψεις σχετικά με... γ. Ως μέλος της βουλής των εφήβων θα ήθελα να καταθέσω από το βήμα αυτό κάποιους προβληματισμούς σχετικά με...

		δ. Ξεκινώντας την ομιλία μου θα ήθελα να εκφράσω τη θερμή υποστήριξη τη δική μου αλλά και όλων, πιστεύω, τον συνομηλίκων μου στο θεσμό της βουλής των εφήβων, ένα θεσμό που έδωσε φωνή στους νέους της μέσης εκπαίδευσης. Θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική την ευκαιρία που μας δίνεται να δημοσιοποιήσουμε τις απόψεις μας πάνω σε ζητήματα ζωτικά για τη νεολαία και την κοινωνία γενικότερα. Φιλοδοξώντας λοιπόν να φανώ αντάξιος του ρόλου που μου ανατέθηκε, επέλεξα να αφιερώσω την ομιλία μου σε ένα, κατά τη γνώμη μου μείζονος σημασίας θέμα, στο...
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ	Ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας: ⇒ διατύπωση των σκέψεων σε τρίτο πρόσωπο ⇒ στοιχεία προφορικότητας: ✓ Αποστροφές στο κοινό ✓ επικλήσεις της εμπειρίας, της γνώσης και της ευαισθησίας του ✓ χρήση του α' και β' προσώπου ✓ χρήση ερωτημάτων	α. ως μέλη της σχολικής κοινότητας/ ως ενεργοί πολίτες όλοι έχουμε πέρα των προβλημάτων, των δυσκολιών... β. δεν κρίνω σκόπιμο να αναφερθώ εκτενώς στις συνέπειες που επιφέρει... καθώς όλοι σας τις γνωρίζετε από την εμπειρία σας/ χάρη στη μόρφωση σας/ μέσα από την επαγγελματική σας ενασχόληση. γ. νομίζω πως όλοι θα συμφωνήσετε ότι το πρόβλημα είναι έντονο/ είναι μία από τις μάστιγες της εποχής. Τις επιπτώσεις του της έχουμε υποστεί όλοι μας, άλλος λιγότερο και άλλος περισσότερο. δ. ποιος από εμάς δεν έχει βιώσει...; ποιος δεν γνωρίζει από το φιλικό ή συγγενικό του περίγυρο περιπτώσεις...;
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	✓ τονισμός σημείου/διαπίστωσης ✓ διατύπωση συμπεράσματος	α. Ολοκληρώνοντας την ομιλία μου, θα ήθελα να σας επιστήσω την προσοχή στην ανάγκη λήψης άμεσων μέτρων... και να σας

	✓ έκφραση ευχής, ελπίδας ✓ διατύπωση ευχαριστιών	ευχαριστήσω για την προσοχή σας και για το χρόνο που μου διαθέσατε Σας ευχαριστώ που με ακούσατε, β. Κλείνοντας, θα ήθελα να τονίσω για άλλη μια φορά... και να εκφράσω την ελπίδα ότι θα σταθούμε όλοι στο ύψος που απαιτεί η περίπτωση /ότι οι πολιτεία /η κοινωνία /οι αρμόδιοι φορείς αλλά και όλοι μας θα επιδείξουμε τη δέουσα στάση, ώστε να βελτιωθεί η κατάσταση. Σας ευχάριστο για τον χρόνο σας,
--	---	--

Επιστολή

Στη σύνταξη μιας επιστολής πρέπει να λάβουμε υπόψη μας αρχικά τη διάκριση της σε **φιλική** και **επίσημη**. Από αυτό θα εξαρτηθεί και το ύφος του κειμένου μας. Σε μία φιλική επιστολή το ύφος χαρακτηρίζεται οικείο, απλό, χαλαρό, ανεπιτήδευτο ενώ σε μία επιστολή που απευθύνεται σε ένα επίσημο πρόσωπο το ύφος είναι περισσότερο αυστηρό και τυπικό.

Τα στοιχεία που θα πρέπει να συμπεριλάβουμε σε μια επιστολή είναι τα εξής

⇒ **Προσφώνηση** (συνήθως πάνω και αριστερά). Η προσφώνηση μπορεί να είναι σε οικείο ύφος, αν απευθυνόμαστε σε κάποιο κοντινό μας πρόσωπο (π.χ. Αγαπητή Μαρία/ Φίλη Μαρία/ Αγαπημένε μου Γιάννη) ή σε επίσημο ύφος, κυρίως όταν απευθυνόμαστε σε κάποιον εκπρόσωπο της πολιτείας, οργανισμού ή υπηρεσίας (π.χ. προς τον δήμαρχο του νομού Ρεθύμνου,κ. / Αξιότιμε κ. δήμαρχε). Στη δεύτερη περίπτωση, η επιστολή μας μπορεί να μην απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο αλλά σε μια υπηρεσία ή αρμόδιο γραφείο. Η προσφώνησή μας τότε θα είναι για παράδειγμα: προς την

υπηρεσία καθαριότητας του δήμου Ρεθύμνου (προς + τίτλος υπηρεσίας ή φορέα)

⇒ **Αφορμή ή αιτία** για την οποία γράφουμε την επιστολή (δηλώνονται πάντα στην πρώτη παράγραφο της επιστολής)

⇒ **Αποφώνηση:** ο χαιρετισμός βρίσκεται στο τέλος της επιστολής (συνήθως κάτω και δεξιά). Όπως και στην προσφώνηση έτσι και στην αποφώνηση προσέχουμε το ύφος να συμφωνεί με τον αποδέκτη και το σκοπό της επιστολής. Έτσι έχουμε αποφώνηση σε οικείο ύφος (π.χ. με αγάπη/ με φιλικούς χαιρετισμούς /σε φιλώ) και αποφώνηση σε επίσημο ύφος (π.χ. με εκτίμηση/ με τιμή κ.τ.λ.)

Τα δομικά στοιχεία, λοιπόν, μιας επιστολής έχουν ως εξής:

	ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΜΟΡΦΗΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	A. Προσφώνηση B. ⇒ δήλωση της ιδιότητας /ταυτότητας του αποστολέα ⇒ ανακοίνωση του σκοπούς σύνταξης (= του θέματος της επιστολής)	(Αξιότιμε /αξιότιμοι) κύριε/ κυρία (ιδιότητα του παραλήπτη: διευθυντά, υπουργέ), α. Σας αποστέλλουμε αυτή την επιστολή (π.χ. για να θέσουμε υπόψη σας ένα πρόβλημα που απασχολεί το σύνολο της μαθητικής κοινότητας/ τη νεολαία/ τα άτομα με ειδικές ανάγκες..., το πρόβλημα του...). Θεωρούμε ότι οι απόψεις/ οι επισημάνσεις μας, καρπός της άμεσης επαφής μας με (π.χ. τη σχολική πραγματικότητα/ τη σύγχρονη αγορά εργασίας/ την κοινωνική πραγματικότητα...) θα είναι διαφωτιστικές και θα σας βοηθήσουν να σχηματίσετε μία ολοκληρωμένη εικόνα για την κατάσταση που υπάρχει και τις βελτιώσεις που απαιτούνται. β. Σκοπός της επιστολής που σας απευθύνουμε είναι οι υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων για τη βελτίωση.../ την άμβλυνση του προβλήματος... Κρίνουμε ότι η εμπειρία μας από.../ η ιδιότητά μας ως... μας επιτρέπει να διατυπώσουμε δίκαια και

		εύλογα αιτήματα/ να καταθέσουμε ρεαλιστικές προτάσεις... που θα βοηθήσουν το έργο σας προς την κατεύθυνση της άρσης των προβλημάτων....
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ	Γ. Παρουσίαση της επιχειρηματολογίας	α. έκθεση προβλήματος- παρουσίαση συνεπειών β. διατύπωση προτάσεων ✓ ο σύλλογος μας διεκδικεί ✓ εμφορούμενοι από το όραμα για μια καλύτερη (παιδεία, κοινωνία...) ζητούμε... ✓ αξιώνουμε, επίσης, από (την πολιτεία, τους αρμόδιους φορείς...) να μεριμνήσουν για... ✓ πρότασή μας είναι να...
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	✓ ανακεφαλαίωση -συμπέρασμα ✓ έκφραση εμπιστοσύνης στην πολιτεία / στις αρχές ✓ αποφώνηση	α. Από όλα τα παραπάνω συνάγεται/ προκύπτει εύλογα το συμπέρασμα ότι (π.χ. το πρόβλημα είναι οξύτατο και χρήζει άμεσης αντιμετώπισης). Ως ενεργοί υπεύθυνοι πολίτες εκφράζουμε την ανησυχία μας και εναποθέτουμε τις ελπίδες μας στην πολιτεία, ως κατεξοχήν αρμόδια για την εφαρμογή λύσεων. Ελπίζουμε πως οι επισημάνσεις μας θα σας φανούν χρήσιμες στην προσπάθεια που καλείστε να αναλάβετε Με εκτίμηση, β. Θα θέλαμε να κλείσουμε την επιστολή μας εκφράζοντας την πεποίθηση ότι τα αιτήματά μας θα εισακουστούν και οι κινητοποιήσεις των αρμόδιων αρχών θα είναι άμεση, προκειμένου επιτευχθεί η άμβλυνση του προβλήματος... Με τιμή,